

УДК 378.147

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ В КОМП'ЮТЕРИЗОВАНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Н.А.Швець

Анотація. В статті розглядаються специфіка й проблеми організації самостійної роботи студентів засобами комп'ютерних технологій навчання з урахуванням сучасних вимог та умов суспільства.

Ключові слова: самостійність, самостійна робота, інформаційні технології навчання.

Аннотация. В статье рассматриваются специфика и проблемы организации самостоятельной работы студентов средствами компьютерных технологий обучения с учетом современных требований и условий общества.

Ключевые слова: самостоятельность, самостоятельная работа, информационные технологии обучения.

Abstract. The article focuses on the matter and problems of the students' self-study organization by means of the educational computer technologies within the modern society conditions and demands.

Keywords: self-independence, self-study computer technologies

Вступ. Вимоги часу щодо впровадження новітніх технологій, які охоплюють практично всі технологічні та виробничі процеси у промисловості, потребують постійного оновлення змісту професійної підготовки кадрової політики і, відповідно, зменшення чисельності персоналу. На перший план виходять питання формування і професійно значущих знань, умінь та навичок, і уміння й усвідомлення того, що «з отриманням диплома про освіту навчання фахівця не закінчується: він має бути готовим до безперервної самоосвіти, до постійного оновлення своїх знань, уміти адаптуватися до змін і навіть коректувати свою професійну діяльність» [1, с 34].

Вирішальну роль у забезпеченні суб'єктної активності студента в освітньому просторі вищу відводиться самостійній роботі. Самостійна робота студентів є одним з найважливіших елементів навчання і виховання в університеті, де викладач з транслятора знань перетворюється на менеджера освітнього процесу, організовуючи й направляючи пізнавальну діяльність для тих, хто навчається.

Велике значення у самостійному оволодінні новими професійними навиками комп'ютерне забезпечення навчального процесу. Комп'ютер починає виконувати функцію посередника між викладачем і майбутнім спеціалістом, стає засобом сприйняття людиною самої себе. Розвиваючись, потенціал комп'ютерних технологій впливає на розвиток особистості в інтелектуальних, емоційних і мотиваційних сферах. Але процес комп'ютеризації вищої освіти має двозначний характер. З одного боку, комп'ютеризоване навчання здатне вирішувати складні задачі підготовки фахівців, у відповідності до вимог сучасного суспільства. З іншого боку, існує небезпека, що за відсутності психолого-педагогічного аналізу проблеми покращання навчальної самостійності в нових умовах освітнього процесу підготовка спеціалістів може здійснюватись без якісного переходу до професійного становлення.

Аналіз психолого-педагогічної літератури свідчить, що проблему самостійної роботи та методів її організації вивчено в працях багатьох дослідників. Отже, в працях А.А.Бодальова, А.А.Вербицького, М.Г.Ганунова, Т.А.Кошоваленко, Р.Г.Лемберг та інших розкрито поняття «самостійна робота», «самостійна пізнавальна діяльність», «самостійність». Залучення комп'ютерних технологій у процес навчання розглядається в роботах Т.В.Карамішева, Є.В.Любічева, О.С.Полат; дидактичним та психолого-педагогічним проблемам використання комп'ютерних технологій у процесі навчання присвячено дослідження Є.А.Бараксанової, П.Я.Гальперіна, Є.І.Машбіц, Є.Д.Нелунової та інших.

Між тим, проблема впливу комп'ютеризації навчального процесу на організацію самостійної роботи майбутніх спеціалістів залишається маловивченою. Необхідність пошуку нових підходів щодо організації самостійної роботи студентів у сучасних умовах, де комп'ютерні технології є невід'ємним атрибутом освіти, пов'язана з розв'язанням наступних суперечностей:

- між динамічним розвитком комп'ютерних технологій, засобів дидактичного супроводження та збереженням традиційних моделей навчання;

- між потребами в опануванні способами моделювання навчання з застосуванням комп'ютерних технологій і відсутністю реалізації процесів системних технологій.

Сукупність даних факторів передбачає актуальність вивчення даної теми і дозволяє зробити висновок про наявність суперечності між необхідністю підготовки майбутніх спеціалістів, які володіють навичками використання сучасних комп'ютерних технологій у самонавчальній діяльності, показуючи готовність і бажання до професійного саморозвитку, з одного боку, і навчального процесу, орієнтованим більшою мірою на зміст предметного значення дисципліни.

Мета статті: обґрунтування необхідності організації та забезпечення самостійної роботи для підготовки майбутніх фахівців у системах вищої професійної освіти на основі комп'ютерних технологій.

Виклад основного матеріалу. Проблема організації продуктивності самостійної роботи у ВНЗ, як однієї з основних умов успішної реалізації завдань підготовки спеціалістів, які відчують стійку потребу самонавчання і професійного саморозвитку, зберігає актуальність з давніх часів. Ще І.Кант у своїх філософських лекціях вказував на те, що процес засвоєння знань протікає успішно, якщо він здійснюється методом самостійного роздуму, умовисновків. Розвиток у майбутніх спеціалістів самостійного мислення, здатності самостійно навчатися і вміння проводити досліди під керівництвом викладача є важливою умовою навчального процесу у вищій школі [3, 8].

Шлях успішного розв'язання проблеми організації самостійної навчально-пізнавальної діяльності студентів із застосуванням комп'ютерних технологій, на думку вітчизняних дослідників, залежить від спрямування навчального процесу, де особистість формується і проявляє себе в діяльності [5, с.27], а самостійна робота розглядається як діяльність, направлена на формування оптимальних способів засвоєння знань [4].

Інформатизація суспільства та педагогічної системи виводить проблему самостійності в сучасних умовах на якісно новий рівень. Аналіз досліджень з проблеми використання комп'ютерних технологій у навчанні студентів дозволяє визначити основні напрями активного застосування інформаційних технологій у навчальному середовищі:

- розширення можливостей підвищення якості освіти, відкриття нових можливостей розвитку мислення студентів, підбір індивідуальних способів отримання знань шляхом самостійної роботи за допомогою комп'ютера, реалізація важливих функцій використання інформаційних технологій як фактора зближення сфери освіти з реальним світом (Г.А.Бордовський, І.Б.Горбунова, А.С.Кондратьєв);

- організація навчання на основі поєднання традиційних та сучасних методів навчання, педагогічних та інформаційних технологій навчання, що пов'язано зі створенням єдиного освітнього та інформаційного середовища (О.С.Полат, В.А.Смірнов);

- розвиток самостійності студентів на основі засобів інтерактивних технологій навчання та інформаційних технологій (В.В.Лаптев).

Комп'ютеризація системи професійної освіти розвивається, в основному, в двох напрямках. Перший з них пов'язаний з розробкою автоматизованих навчальних систем (АНС), створених на основі теоретичних положень програмного навчання, що забезпечує створення лінійних розгалужених комп'ютерних навчальних програм (КНП) алгоритмічного типу. Розробники першого типу АНС прагнули створити навчальне середовище з повністю технічним забезпеченням педагогічного спілкування, тобто організувати навчальний процес без участі викладача. В даному напрямі, як правило, розробляються авторські АНС з різних дисциплін, які дозволяють вводити навчальний матеріал до бази даних.

Позитивною стороною впровадження АНС у навчальний процес є простота й ефективність у застосуванні при формуванні умінь і навичок в різних галузях професійної діяльності.

Другими напрямком в розвитку і використанні комп'ютерних навчальних програм (КНС) є створення навчальних програмних комплексів, які дозволяють реалізовувати функції комп'ютера як засобу для оптимізації навчального процесу, організованого під керівництвом викладача за умов традиційного педагогічного спілкування «Викладач-Студент» [2, с.24].

Результат багаторазових досліджень показує, що ефективність навчального процесу покращується, якщо студент має можливість доступу до сучасних комп'ютерних засобів і до безпосереднього спілкування з викладачем.

Необхідно зазначити, що навчання та самостійну роботу студентів при використанні комп'ютерних технологій можна організувати як систему:

- роботи з електронними виданнями в бібліотеці, підготовки до практичних занять;
- виконання індивідуальних завдань на основі використання інформаційних технологій;
- поточної атестації за допомогою електронного тестування;
- використання освітніх сайтів та автоматизованих навчальних програмних засобів.

Впровадження комп'ютерних технологій в професійну підготовку майбутніх спеціалістів має велике значення: по-перше, студент дістає можливість одержати найсвіжішу інформацію, що в умовах плінності ринку є досить важливим; по-друге, інформація одержується фактично миттєво, часто ця інформація береться з мережі Інтернет. Для самостійної роботи й ефективності пошуку інформації використовують Інтернет-технології, де доступна велика кількість електронних статей, книг, довідкової літератури, електронних навчально-методичних розробок, які викладено на сайтах університетів, що безумовно розширюють потенціал студентів за умов, якщо вони вміють творчо працювати з добутою інформацією. Окрім знання методів пошуку, студенти мають опанувати методи аналізу, синтезу, узагальнення інформації [6, с. 65].

Важливим для професійної освіти є навчити студента опанувати нову професійну термінологію, оперувати спеціальною термінологією, аргументовано висловлювати власну думку, аналізувати факти, опонувати та вміти вести дискусію. В зв'язку з цим значення набуває самостійна робота з додатковими джерелами (госаріями, енциклопедіями, словниками, базами даних), що забезпечує можливість зіставлення матеріалу, його узагальнення, порівняння, аналізу, класифікації.

Досить важлива проблема студентів – відбір необхідної інформації в мережі. Часто перед студентами постає проблема відсутності розуміння важливості інформації та можливостей її застосування, отже, відбір необхідної інформації в мережі та оцінка її якості здебільшого стає обов'язковим предметом вивчення в рамках навчальної програми.

Таким чином, головна проблема використання комп'ютерних технологій – це відбір і застосування дійсно цінної інформації з нескінченного інформаційного потоку, тобто отримання знань з інформації, орієнтування в інформаційному середовищі, яке швидко розширюється.

Застосування електронного підручника значно полегшує організацію самостійної роботи студентів. Електронний підручник – це носій наукового змісту навчальної дисципліни, який відповідає меті професійної підготовки майбутніх фахівців. Він повинен максимально полегшити розуміння та активне запам'ятовування істотних понять, тверджень та прикладів, залучати до процесу навчання нові можливості сприйняття мозку людини, тобто слухову та емоційну пам'ять.

Дидактична ефективність комп'ютеризації навчального процесу визначається, насамперед, характером методичних рішень, прийнятих у сфері педагогічної науки, враховуючи закономірності навчання і рівень технічних рішень, прийнятих у галузі інформатики та обчислювальної техніки.

Незважаючи на те, що організаційні форми навчання з застосуванням комп'ютерних технологій все таки зберігають традиційні підходи, але сам процес навчання стає більш гнучким за рахунок можливості використання різних систем засвоєння знань і розширення джерел отримання знань самостійно.

Висновок. Процес комп'ютеризації роботи студентів у ВНЗ дозволяє покращити розумову діяльність, дає можливість вивчити потенціал людини до засвоєння знань, здатний активізувати самостійну роботу, закладає основи для подальшої постійної самоосвіти. Використання комп'ютерних технологій у навчальному процесі є інноваційним напрямком в системі професійної освіти, дає можливість методологічно й методично результативно організувати самостійну роботу. Отже, педагогічне інформаційно-освітнє середовище, яке створюється за допомогою інтеграції сукупності програмно-апаратних та традиційних форм навчання, визначає самостійну роботу студента як більш незалежну та творчу.

Література

1. Андреев А.А. Дидактические основы обучения в высших учебных заведениях. Автореф. дис. докт. пед.наук. спец. «Теория и методика обучения и воспитания» Александр Александрович Андреев - Москва. -1999.-41с
2. Божович Л.И. Проблемы формирования личности / Л. И. Божович / Под ред. Д. И. Фельдштейна. – М.: Международный. Пед.акад., 1995.- 209с
3. Буряк В.К. Самостоятельная работа учащихся. Кн. Для учителя / В. К. Буряк. – М. : Просвещение, 1984. – 64с.
4. Журавська Л. М. Концептуальні умови управління самостійною роботою студентів у ВНЗ / Л. М. Журавська. // Освіта та управління. – Т. 3. – 1999. – №2.
5. Козаков В. А. Самостоятельная работа студентов и ее информационно-методическое обеспечение : учебн. пособ. / Козаков В. А. –К. : Вища школа, 1990.-202с
6. Ландэ Д. В. Поиск знаний в интернет. Профессиональная работа / Ландэ Д. В. – М. : Издательский дом «Вильямс», 2005. – 72 с.
7. Петрук В.А. Теоретико-методичні засади формування професійної компетентності майбутніх фахівців технічних спеціальностей у процесі вивчення фундаментальних дисциплін. Монографія / В. А. Петрук. – Вінниця: УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2006. – 292 с.
8. Пойзнер Л.О. О стимулах становления человека и смены его ценностей / Л. О Пойзнер // Высшее образование в России. – 1996. - №3. – С. 57-61.